Provincie Noord-Brabant

Besluit 32/19

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 14 juni 2019

Onderwerp
Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 28 maart 2019

Datum
14 juni 2019
Documentnummer
4537909

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de Griffier, d.d. 4 juni 2019 – 4517371;

gelet op artikel 45, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2017;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 28 maart 2019.

’s-Hertogenbosch, 14 juni 2019
Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter, de griffier,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk mw. mr. K.A.E. ten Cate

Vastgesteld

PS 32/19 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 28 maart 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**

Index gesproken personen **3**

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant **5**

Opening van de vergadering / vaststellen agenda **8**

Beëdiging / afleggen eed of verklaring en belofte van nieuwe leden van Provinciale Staten **9**

Sluiting **19**

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 10
Arts, mw. W.M.A., 10
Bankers, J.P.E., 10
Bekker, M.A. de, 10
Berg, H.F. van den, 10
Bergsma, ing. R., 10
Bie, E.J. de, 10
Boon, M.C.H., 10
Bräuner, mw. G.E.A., 11
Brouwers, drs. J.F.X.M., 11
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18
Deryckere, M.N.R.C., 11
Dijk, mw. E. van, 11
Duijs, F.B.G., 11
Everling, M.J., 11
Gremmen, R.J., 11
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 12
Hattem LLB, A.W.J.A. van, 12
Heijmans, N.G.L., 12
Hendriks, C.A., 12
Hoon, mw. A.J.M. de, 12
Janssen, R.P.M., 12
Kammen, mw. drs. P. van der, 12
Kessel, mw. J.A.M. van, 12
Kort MSc, M.V. de, 12
Linden, mw J.J. van der, 13
Ludwig, T.W., 13
Maat, C.A. van der, 13
Manders, drs. W.J., 13
Meeren, C.J.R.F. van der, 13
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 13
Meijer, A.A., 13
Oetelaar, J.C.M. van den, 13
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 14
Panhuizen, A.V., 18
Pinxteren, W.F.C. van, 14
Roeles, S.G., 14
Rutjens, W.H.A., 14
Sloot, mw. mr. M.A.B. van der, 14
Smeulders MA, S.J.A.H., 14
Smolders, H.A.J., 14
Spierings, mw. M.J.G., 15
Swinkels, H.A.J.M., 15
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 15
Voorzitter, 8, 9, 16, 18, 19

Vreugdenhil, ing. H.J., 15
Weert, M.J.M. van, 15
Wely, L.F.A.M., 15
Zwart, mw. P.S., 15

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bankers, J.P.E.	CDA	Asten
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bergsma, R.	CDA	Woudrichem
Bie, E.J. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	GroenLinks	Eindhoven
Dingemans, mw. F.M.	D66	Moergestel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort, M.S.C. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Maat, C.A. van der	VVD	Breda
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Pinxteren, W.F.C. van	Lokaal Brabant	Haaren

Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch
Sloot, mw. M.A.B. van der	CDA	's-Hertogenbosch
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Smolders, H.A.J.	Forum voor Democratie	Tilburg
Spierings, mw. M.J.G.	D66	Sint-Michielsgestel
Swinkels. H.A.J.M.	SP	Vught
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de	CDA	Beek en Donk
Vlasveld, mw. A.I.	Partij voor de Dieren	Tilburg
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Weert, M.J.M. van	50PLUS	Helmond
Wel, ir. M.C. van der	PvdD	Rijsbergen
Wely, L.F.A.M. van	Forum voor Democratie	Oss
Zwart, mw. P.S.	VVD	Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Donderdag 28 maart 2019

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Beëdiging / afleggen eed of verklaring en belofte van nieuwe leden van Provinciale Staten

III. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Donderdag 28 maart 2019

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning, voorzitter
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 54 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, Bankers, De Bekker, Van den Berg, Bergsma, De Bie, Boon, mw. Bräuner, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Gruijthuijsen, Van Hattem, Heijmans, Hendriks, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, mw. Van Kessel, De Kort, mw. Van der Linden, Ludwig, Van der Maat, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Van Pinxteren, Roeles, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Van der Sloot, Smeulders, Smolders, mw. Spierings, Swinkels, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van Weert, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Afwezig: mw. Dingemans, De Heer

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 16.03 uur

De **voorzitter**: Het zou alleszins redelijk om met een Brabants kwartiertje te beginnen, maar als dat de eerste vergadering al zo is, dan...
Dames en heren. Wij gaan deze eerste vergadering in deze nieuwe bestuursperiode – mag ik stilte in de zaal! – op de gebruikelijke wijze, waarop we dat in deze zaal doen, openen. En dat doen wij altijd even met een moment van stilte waar ik u verzoek te gaan staan.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Ik dank u hartelijk, heet u allen zeer van harte welkom in deze zaal. Degenen die de zaal al kennen, voor degenen die nieuw in deze zaal zijn, zeer van harte welkom. En dat geldt ook aan alle mensen die buiten deze zaal via het internet meekijken. En hier in onze Bois le duc-zaal. Er was veel belangstelling, zodat niet iedereen van de brandweer in deze zaal mag. Ook aan jullie via deze lijn zeer van harte welkom. En dat geldt natuurlijk ook aan alle familie, vrienden en bekenden van, ik denk, ook vooral de nieuw te installeren leden van onze Staten vandaag. Van harte welkom ook op onze publieke tribune. Zeer fijn dat u er allemaal wilt zijn op dit hele bijzondere moment in deze Statenzaal.
Ik wil de griffier verzoeken ons mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering. De griffier.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer De Heer en mevrouw Dingemans. En mevrouw De Hoon en de heer Panhuizen doen hun best om later in deze vergadering binnen te komen.

De **voorzitter**: Ik dank de griffier en wil namens u allen de heer De Heer, van wie wij weten dat hij een ernstige ziekte heeft en een zware behandeling ondergaat – ik heb gisteravond nog even contact met hem gehad, een zware behandeling – heel veel succes wensen met die behandeling.

En inderdaad komt een aantal leden iets later. De heer Panhuizen heeft laten weten later te komen in verband met een tentamen. Wij hopen dat hij dat goed gemaakt heeft en dat met een vette voldoende afsluit voordat hij vandaag wederom beëdigd wordt als lid van onze Staten.
Dames en heren. U heeft uw plaatsen ingenomen. Ik merk even voor de vorm op dat dat voorlopige plaatsen zijn. In die zin dat we uiteraard in het presidium van de Staten uiteindelijk de definitieve zitplaatsenregeling in deze zaal gaan vaststellen. Geniet u alvast van uw plek. Kijk of het uitzicht en perspectief u bevalt, zou ik zeggen, want daar gaan we later nog een definitief besluit over nemen.
Ik stel dan nu de agenda aan de orde. Die is betrekkelijk overzichtelijk vandaag. Dat gaat over de beëdiging van de nieuwe leden van de Staten. Ik mag aannemen dat u met die agenda kunt instemmen. Dat is het geval. Dank.

Beëdiging / afleggen eed of verklaring en belofte van nieuwe leden van Provinciale Staten

De **voorzitter**: Dan is die beëdiging nu aan de orde. Gisteren, geachte collegae, hebben de vorige Staten – en zo gaat dat – de geloofsbrieven van uw Staten onderzocht, althans gerapporteerd, dat in het onderzoek niets is gebleken dat benoeming en beëdiging tot lid van de Staten van Brabant in de weg staat. Dat wil zeggen dat alle aanwezigen kunnen worden toegelaten tot de Staten. Het is ook mooi om te zien dat het lid Hubert Koevoets gisteren heeft verteld wat dat is, zo'n geloofsbrief. Het is een heel oude traditie. We kennen het nog bij de ambassadeurs, heeft hij ons gisteren verteld. Waarin je verre reizen kunt maken, waarin je als het ware de credentials, de geloofsbrieven, bij je draagt, zodat je weet dat je vertrouwd kunt worden. Een mooie, oude traditie, die in een woord nog doorklinkt hier in deze zaal. De geloofsbrieven zijn gisteren goed bevonden. En de vorige Staten hebben dus ook besloten u allen tot deze vergadering en de beëdiging toe te laten.
Het is een plechtig en bijzonder moment. Ik zal u na de beëdiging nog even kort toespreken. En dan zal ik ook wijzen op wat hier nu gebeurt. Wij gaan een eed of een belofte doen op de Grondwet. Dat is niet zomaar iets. U belooft nogal wat. De Grondwet is een belangrijke tekst die richting geeft aan hoe wij onze samenleving hebben ingericht, welke afspraken we hebben gemaakt om onze samenleving democratisch en rechtstatelijk vorm te geven. We gaan dat niet in één keer doen, maar in groepjes van vijf. De griffier zal straks u in groepjes van vijf oproepen. En dan zult u individueel in de gelegenheid zijn om de belofte of de eed hier af te leggen. Daarna zullen de griffier en ik u kort feliciteren hier voor de tafel. En dan gaan we weer zitten en beginnen we met een volgend groepje van vijf. Zo hebben we ongeveer acht groepjes, even in het kader van verwachtingsmanagement, de snelle rekenaars hadden dat al door. En daarna zal ik u graag nog kort toespreken. En dan is de vergadering alweer ten einde.
Dan beginnen we nu met de eerste groep. Ik geef de griffier het woord en ik verzoek u bij deze beëdiging te gaan staan. Mag ik u verzoeken te gaan staan?

De **griffier**: Mag ik stilte in de zaal? Ik zal nog wat toelichting geven op de procedure. Ik nodig iedereen dus in groepjes uit om naar voren te komen, op de gemarkeerde plaatsen hiervoor te gaan staan. De procedure daarna is als volgt. Nadat ik de tekst van de eed of verklaring en belofte heb uitgesproken dient u, nadat ik u daarom verzoek, te antwoorden met 'dat verklaar en beloof ik' of 'zo waarlijk helpe mij God almachtig'. Opdat dit goed hoorbaar is, is er een microfoon beschikbaar, die krijgt u. En ik verzoek u, nadat u uw woord hebt uitgesproken, die aan uw collega door te geven. En vervolgens zal deze collega dan weer van mij het woord krijgen.
Dan roep ik nu de eerste groep naar voren. De heer Altundal, mevrouw Arts, de heer De Bekker, de heer Van den Berg, de heer Bankers, de heer Bergsma en de heer De Bie. De cameraopstelling klopt. Dan kan ik beginnen.

Ik zweer / verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer / verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer / beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (Forum voor Democratie): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Bankers.

De heer **Bankers** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Bergsma.

De heer **Bergsma** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: En de heer De Bie.

De heer **De Bie** (Forum voor Democratie): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

Applaus

De **griffier**: Voorzitter. Dan roep ik nu graag naar voren de heer Boon, mevrouw Bräuner, de heer Brouwers, de heer Deryckere, mevrouw Van Diemen-Vereijken, mevrouw Van Dijk en mevrouw Dingemans is verhinderd.
Ik zweer / verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer / verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer / beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: Mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GroenLinks): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: En mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

Applaus

De **griffier**: Dan roep ik als derde groep naar voren mevrouw Dirken, de heer Duijs, de heer Everling, de heer Gremmen, de heer Van Gruijthuijsen, de heer Van Hattem en de heer Heijmans. Mag ik stilte in de zaal?
Ik zweer / verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer / verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer / beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (PVV): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Duijs.

De heer **Duijs** (Forum voor Democratie): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dat verklaar en beloof ik.

Applaus

De **griffier**: Ik heb begrepen dat mevrouw De Hoon inmiddels binnen is. Die zou ik als vierde groep graag naar voren roepen, samen met de heer Hendriks, de heer Janssen, mevrouw Van der Kammen, mevrouw Van Kessel, de heer De Kort en mevrouw Van der Linden.
Ik zweer / verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer / verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer / beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Zo waar help God mij bedank ik.

De **griffier**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GroenLinks): Dat verklaar en beloof ik.

Applaus

De **griffier**: Als vijfde groep de heer Ludwig, de heer Van der Maat, de heer Manders, de heer Van der Meeren mevrouw Meeuwis-van Langen, de heer Meijer en de heer Van den Oetelaar naar voren.
Ik zweer / verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer / verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer / beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GroenLinks): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (Forum voor Democratie): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (Forum voor Democratie): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

Applaus

De **griffier**: Dan roep ik nu graag naar voren mevrouw Otters-Bruijnen, de heer Philippart, de heer Van Pinxteren, de heer Roeles, mevrouw Roijackers, de heer Rutjens en mevrouw Van der Sloot.
Ik zweer / verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer / verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer / beloof dat ik getrouw zal zijn

aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Roeles.

De heer **Roeles** (Forum voor Democratie): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Forum voor Democratie): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

Applaus

De **griffier**: We zijn aangeland – mag ik stilte in de zaal - bij de voorlaatste groep. De heer Smeulders, de heer Smolders, mevrouw Spierings, de heer Swinkels, mevrouw Van de Ven-Vogels, mevrouw Vlasveld-Baar en de heer Vreugdenhil.
Ik zweer / verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer / verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer / beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Smolders.

De heer **Smolders** (Forum voor Democratie): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: Mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld-Baar** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

Applaus

De **griffier**: Het laatste groepje was al een iets kleiner groepje en ik heb net begrepen dat de heer Panhuizen op dit moment nog niet binnen is. Dus ik roep nu op de heer Van Weert, de heer Van der Wel, de heer Van Wely en mevrouw Zwart.
Ik zweer / verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer / verklaar en beloof dat ik, om iets te doen in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer / beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. De heer Van Weert.

De heer **Van Weert** (50PLUS): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (Forum voor Democratie): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **griffier**: En mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

Applaus

De **voorzitter**: Gaat u zitten. De zaal is rood-wit gekleurd. Onze mooie trotse Brabantse kleuren. En het is mij een voorrecht als uw voorzitter een paar woorden tegen u te spreken bij dit bijzondere moment van onze Staten. Een nieuwe Staten na verkiezingen. Dat op zichzelf is natuurlijk niet bijzonder, want dat gebeurt al tijden lang. Bijvoorbeeld toen op 9 april 1919, dus honderd jaar geleden, verkiezingen gehouden werden sprak mijn voorganger bij de beëdiging van de Staten, die vond plaats op 1 juli 1919, zoals ik ook vandaag mag doen de nieuwgekozen Statenleden toe. Dat was bijzonder, omdat die Staten voor het eerst langs de lijnen van het toen recent ingevoerde algemeen kiesrecht werden samengesteld. Dat gaf grote veranderingen, dat waren heftige tijden. De Eerste Wereldoorlog, zo schreef Van Voorst tot Voorst, want om hem gaat het, Arthur Eduard Joseph van Voorst tot Voorst om precies te zijn. Hij schreef dat het oude Europa vreselijk had geleden. Het was een periode van grote beroering en grote dynamiek. Ik citeer hem letterlijk. "Reeds lang voor den wereldoorlog werd veel als verouderd gekenschetst. En het werd slechts behouden door de traagheid van de wetgever en de onverschilligheid van de bevolking. Sindsdien geraakte de gehele wereld in heftige beroering en onderlinge maatschappelijke verhoudingen ondergingen diepingrijpende veranderingen. Om de stromingen welke het volksleven beroerden langs regelmatige bedding te leiden, werd te onzent een hele algehele wijziging van het kiesrecht doorgevoerd. In het in de vergaderzalen van de Staten-Generaal, de Provinciale Staten en gemeenteraden zal, meer dan zulks tot nu toe het geval was, tot uiting kunnen komen wat in de verschillende volkslagen leeft en werkt. Daar moeten de wensen en verlangens worden besproken. Daar de middelen gezocht om die te bevredigen, daar getracht om verschillen die bestaan tot een hogere eenheid terug te brengen en op te lossen. U allen, mijne heren..." U begrijpt, het algemeen vrouwenkiesrecht, dit jaar honderd jaar ingevoerd, was bij die verkiezingen nog niet aan de orde. Dus toen nog "mijne heren". Gelukkig is dat niet meer zo. "...leden van de Staten van Noord-Brabant, roep ik u een hartelijk welkom toe." U begrijpt dat ik vandaag dat breder wil doen. Ook welkom aan alle vrouwen, honderd jaar na invoering van het algemeen vrouwenkiesrecht dit jaar. En hij zei: "Ik wil daarbij de hoop uitspreken dat gij allen in de thans aangevangen periode tot uwer voldoening werkzaam moogt zijn." Dat kan ik dus vandaag goeddeels herhalen. Inderdaad honderd jaar na de invoering van het vrouwenkiesrecht. Ik heb het gebruikt, ook in een tweet – zo gaat dat tegenwoordig – om Brabanders op te roepen mee te doen aan deze verkiezingen, honderd jaar na de invoering van dat kiesrecht. En gelukkig is het meer dan 50% geworden. Tevreden zijn we niet, maar het is 8% hoger dan de vorige verkiezing. Er waren ook toen grote veranderingen in de samenstelling van de Staten. Gisteren hebben we maar liefst 28 oud-leden van onze Staten uitgeluid en dankgezegd. Met hart en ziel hebben ze voor onze provincie gewerkt. En vandaag verwelkomen we een groot aantal nieuwe leden in ons midden. Van Voorst tot Voorst dankte toen ook de vertrekkende leden met wat hij toen noemde "een eresaluut voor hunner bijdrage tot den vooruitgang en de bloei van het gewest." En hij vervolgt dan – en dat wil ik vandaag ook onderstrepen – "maar hoezeer ook de samenstelling der Staten veranderd moge zijn, ik vertrouw dat ook deze Staten de goede tradities, die er altijd hebben geheerst, zullen hooghouden. Ik vertrouw dat deze vergadering voor al haar leden in de meest ruime mate zal waarborgen de vrijheid van het woord in parlementaire vorm en dat anderzijds de leden ook bij de diepst aangaande verschillen van inzicht steeds blijk zullen geven van onderlinge waardering en eerbied voor elkanders meningen."
Beste collegae. Sinds 1919 heeft onze democratie uiteraard zich verder ontwikkeld en zijn er menig verkiezing geweest. Ik zei het al, maar liefst 1.019.586 Brabanders, en dat is 1 miljoen van de 2,5 miljoen die stemrecht hebben, die kiesgerechtigd zijn, hebben gestemd. Ik zei al, 8,65% beter dan de vorige keer, maar het blijft natuurlijk eigenlijk aan de lage kant. En dat zeg ik zeker in het jaar waarin we gaan herdenken dat we 75 jaar geleden onze vrijheid herwonnen hebben. We zullen dat dit jaar groots gaan vieren met de veteranen, met onze voormalige bevrijders. We mogen nooit vergeten, en soms lijkt het weleens of we dat doen, alsof het allemaal vanzelfsprekend is, democratie en vrijheid. Het lijkt soms alsof

we de goudvis zijn die in het water zwemt en het water niet meer opmerkt. We zullen dit jaar extra ons best gaan doen om onze jonge generatie, maar ons allemaal ervan te doordringen dat dat niet vanzelfsprekend is en dat we daar hard voor moeten werken. Vrijheid, ik heb het vaker gezegd, is een werkwoord en een opdracht.
26 van de 55 leden keren terug. 29 dus nieuw, waarvan maar liefst 9 leden van een nieuwe fractie, geheel nieuw in de Staten. En drie gedeputeerden, nu in dubbelfunctie, zitten nu in de Staten. Voor jullie allemaal begint het werk, begint het nu. Democratie is ook een werkwoord. En verkiezingen, dat hoort daarbij, is een wezenlijk onderdeel van de democratie. Maar er is wel wat meer te zeggen over democratie.
Gisteren deed de voorzitter van de Commissie van de geloofsbrieven inderdaad uit de doeken waar dat begrip 'geloofsbrief' vandaan komt. Dat kunt u teruglezen in de notulen. Er is onderzocht hoe u zetels kunt innemen en daarnaast is aan u allen een brief uitgereikt door de griffier. Dat is een spiegel, waarin u kritisch wordt gevraagd te kijken of er zaken zijn die uw onafhankelijk en integer functioneren in de weg kunnen staan als volksvertegenwoordiger. En u snapt allemaal precies waarom we dat hebben gedaan. Het aanzien van de politiek, het integer handelen van politici, is wezenlijk afhankelijk van de mensen die het werk hier doen. Zonder last hier zitten, onafhankelijk in je oordeel zijn, werken in het algemeen belang, dat zijn geen holle frasen, dat is precies wat van u verwacht wordt. Dus net als bij de geloofsbrieven gaat het om het geloofwaardig functioneren van de democratie en dat begint bij het integriteitsverhaal, het integer functioneren van ons allemaal.
Stemmen is ook zo'n woord wat al een tijd meegaat. Ook dat heeft een oude geschiedenis. Verkiezingen zijn namelijk al heel oud, maar ze waren niet altijd democratisch. En nog steeds zijn er verkiezingen die je misschien niet democratisch kunt noemen. Maar terwijl verkiezingen niet altijd democratisch hoeven te zijn kan een democratie niet en nooit zonder verkiezingen. Alle democratieën hebben verkiezingen. De Grieken hadden al verkiezingen, maar dat waren misschien geen democratische verkiezingen. En toen de praktijk van het stemmen zich in de middeleeuwen verder ontwikkelde, bijvoorbeeld ook in kloosters en kapittels, is het woord 'stemmen' ontstaan. Want het was letterlijk de monnik die langs de oude monniken ging om hun stem luid en duidelijk in de kapel te laten klinken. En zo is het woord 'stem' en 'stemmen' – voix in het Frans – in ons discours, in ons democratisch gebruik gekomen. Zo zie je als je kijkt dat er veel meer dingen in de democratie eigenlijk al heel lang en diep teruggaan. Maar ik noemde 1919. 1919 is toch wel een heel bijzonder jaar geweest. De Pacificatie hebben we gemaakt. En we hebben een Grondwet, die er natuurlijk al was in 1848, beslissend vernieuwd. Je zou kunnen zeggen dat op dat moment de Grondwet meer een grondwet geworden is, niet alleen van een staat, maar van een democratie, van een democratische rechtsstaat. Steeds duidelijker werd dat we bij een democratie niet kunnen spreken over een democratie geïsoleerd, maar nooit los verkrijgbaar en los denkbaar van een rechtsstaat. In een democratie geldt niet de meerderheid zonder meer, want een tirannie van de meerderheid is geen democratie, maar een democratuur. En een democratie houdt rekening met rechten van minderheden, geborgd in de Grondwet. En daarom is een rechtsstaat net zo belangrijk als alleen maar de notie van democratie. Dat vieren we met de Grondwet, waarop u net allen de eed of de belofte heeft gedaan. Een wezenlijk moment en daarom gingen we erbij staan. Niet zomaar even een nieuwe baan, nee, u heeft een ambt gekregen, het ambt van volksvertegenwoordiging. En in die eed, in die Grondwet en in uw gedrag en houding borgen we dus wat nodig is om vreedzaam te kunnen samenleven in de samenleving die steeds meer verschillend is. In ieder geval heel anders dan in 1919.
En we hebben verkiezingen gehad. De Staten zijn nu nieuw samengesteld, maar ook daar is dus niet alles mee gezegd. Want die verkiezingen zijn nu geweest. In een mooi recent boek over democratie heeft de Franse politicoloog Tavoillot uitgelegd waar democratie eigenlijk nog meer over gaat. En eigenlijk zijn er vier dingen telkens wezenlijk van belang. Eerlijke en regelmatige verkiezingen, belangrijk uitgangspunt. Maar het tweede is een open en goed georganiseerde deliberatie en beraadslaging. Een open debat

waar naar elkaar geluisterd wordt, waarin met respect voor elkaars mening onderzocht wordt of steun kan worden gegeven aan de voorstellen die in de vergadering worden voorgelegd. En drie, een besluitvorming die met heldere, kenbare, eerlijke en voorspelbare regelgeving is belast. Dus geen willekeur, maar heldere afspraken. Daarom hebben wij bijvoorbeeld een reglement van orde. Niet om wanorde te voorkomen, maar om met elkaar af te spreken hoe wij met elkaar besluiten nemen. Een kenmerk, een derde kenmerk van elke democratie. En ik noem een vierde. Het wordt niet zo heel vaak meteen genoemd, maar het is zó wezenlijk met democratie verbonden. En dat is elke keer afleggen van verantwoording. Van resultaten, van besluiten, van uitvoering van beleid. Deze vier zijn alle vier evenzeer van belang, hangen samen en veronderstellen elkaar. En bij de verkiezingen mogen de burgers, waar de macht ligt, die uitgeleend wordt en toevertrouwd wordt aan u voor een periode van vier jaar tot aan de nieuwe verkiezingen, erop rekenen dat u volgens die spelregels gaat opereren. Dat is ook democratie: fatsoenlijk met elkaar omgaan, nette besluitvorming plegen en verantwoording afleggen. Het hoort er allemaal bij. En daarom heeft u net op de Grondwet uw eed gezworen of beloofd. U zit hier zonder last of ruggespraak, heette het vroeger. U kunt onafhankelijk oordelen. Voor degenen die de notulen willen teruglezen, gisteren heb ik een lang citaat van Thorbecke gebruikt bij het afscheid van de vertrekkende Statenleden, dat precies hierover ging. U bent niet hier gehouden te zeggen wat uw kiezers hebben gezegd zonder meer. Daar houdt u rekening mee, maar u bent eenmaal lid van deze assemblee, deze volksvertegenwoordiging geroepen om onafhankelijk te oordelen en te werken in het algemeen belang van onze provincie.
Dames en heren. Ik feliciteer u allemaal nogmaals met uw verkiezing. Het is niet gering wat u mag doen: voor toekomstige generaties van Brabant zorgen. Een Brabant dat er goed voor staat, maar waar veel te doen is. We rekenen op elkaar en we rekenen op u dat wij een mooie bestuursperiode ingaan. Er worden nog veel voorstellen behandeld. Er zal hier enorm veel aan besluitvorming moeten worden gedaan. Ik reken op u dat u dat in de goede geest – waar Van Voorst tot Voorst het over had, de goede traditiën genoemd – met respect voor elkaar stevige debatten heeft, goede besluiten voor de toekomst van Brabant neemt. Dat is wat wij moeten doen. Ik feliciteer u en hoop dat u met mij samen daar echt een mooie bestuursperiode aan gaat wijden. Dank voor uw aandacht en nogmaals van harte gefeliciteerd!

Applaus

De **voorzitter**: Wij zouden nu de vergadering beëindigen, maar zien de heer Panhuizen die vanwege een tentamen afwezig was. Zijn we het erover eens? We gaan even staan en de heer Panhuizen wordt alsnog beëdigd.

De **griffier**: Ik zweer / verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer / verklaar en beloof dat ik, om iets te doen in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer / beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

Applaus.

De **voorzitter**: Gaat u zitten.

Sluiting

De **voorzitter**: Dames en heren. Beste collegae. Hiermee zijn we aan het einde gekomen van deze eerste vergadering van de Staten van onze mooie provincie Noord-Brabant in de nieuwe samenstelling. Ik nodig u en uw gasten van harte uit voor een drankje, een hapje, een nadere kennismaking in de foyer voor de Bois le Duc-zaal, hierbeneden in ons mooie provinciehuis.
Ik wil dus vragen zo dadelijk eerst de gasten naar de foyer te begeven. En de Statenleden wil ik even vragen nog even in de zaal te blijven, omdat er een groepsfoto zal worden gemaakt. En dat doen we op de trap voor de bronzen deur. Dus als u daar nog even rekening mee wilt houden: de gasten eerst de zaal uit, dan de Statenleden. Dan gaan we een foto maken en daarna zal er nog een groepsfoto van de fractievoorzitters worden gemaakt. En daarna is er ook voor u gelegenheid om elkaar te feliciteren in de foyer. Ik sluit deze vergadering.

De voorzitter sluit om 16.51 uur de vergadering.